

27. NEDJELJA "C": VJERA I NEVJERA

Lk 17, 5-10

“Sve što je napisano u Svetomu pismu Bogom je nadahnuto i korisno je za poučavanje, uvjeravanje, popravljavanje i odgajanje” (2 Tim 3,16). Te Pavlove riječi primjenjujemo na svaki dio Svetoga pisma osobito na odlomke što se čitaju za vrijeme nedjeljnih misa. Dok ih slušamo osjećamo ih kao nešto svoje, kao nešto životno važno, kao da je upravo nama danas upravljeno. I možemo ih lako primijeniti na konkretne životne prigode pa i onda kad nas neočekivano iznenađuju.

Današnji odlomak iz Lukina evanđelja nastavlja temu prošle nedjelje s preporukom da slušamo “Mojsija i proroke”, tj. Božju poruku zapisanu u Svetomu pismu. I dok nas slučaj bogataša iz prošlonedjeljnog evanđelja osobito ne iznenađuje, molitva najbližih Isusovih učenika da im umnoži vjeru, stvarno iznenađuje. Ne očekujemo da Isusovi najbliži učenici i prijatelji koji s njime druguju u svim prilikama nedovoljno vjeruju njegovim riječima koje slušaju i djelima što ih promatraju. Kako je Isusova poruka sveopća i za sva vremena, onda se u tim Isusovim učenicima trebamo prepoznati svi mi koji s njime svakodnevno drugujemo. Potrebni smo svakodnevnoga obnavljanja i umnažanja vjere.

Izgleda da su Isusovi učenici poistovjećivali vjeru s vjerskim znanjem, što će ostati trajna napast svih polovičnih vjernika. Kad Isus uspoređuje vjeru s gorušičinim zrnom ističe da je tako malena, skoro nezamjetljiva, ali nosi u sebi živu klicu iz koje se može razviti velika stabljika s krasnim cvjetovima i novim plodovima. To je slika vjere. Za nju nije potrebno osobito veliko

znanje nego potpuno nutarnje predanje Božjem djelovanju i vodstvu. Takav vjernik, iako malen poput gorušičina zrna, u stanju je činiti čudesne stvari jer djeluje zajedno s Bogom. Mnogi nas primjeri iz svakodnevnoga života u to uvjeravaju.

Vjernički put prema potpunom predanju i pokoravanju volji Božjoj nikako nije lagodan niti potpuno jasan. Često uključuje neočekivane zamke i neugodna iznenađenja. Mnogi su mistici o tome ostavili vrlo realistične opise teških nutarnjih borbi ispunjenih sumnjama, razočaranjima i malodušnošću sve do osjećaja potpune napuštenosti od Boga. Oni to stanje najčešće nazivaju "duhovna noć", a kao preporuku za izlazak iz takva stanja preporučuju ustrajnost u redovitoj molitvi i radu bez obzira što osjećaji često sugeriraju suprotno.

Uostalom, vjera nije stanje potpune sigurnosti ni uživanja u blaženom gledanju. Pavao nas upozorava da se ono što vidimo i doživljavamo odvija nejasno i nedovoljno vidljivo, kao u zrcalu i zagonetci (1 Kor 13,12). A izravno, licem u lice, očekujemo tek na koncu vremena.

A dok se to ne ostvari, često molimo Gospodina da nam umnoži vjeru. Vjeru po kojoj ćemo ustrajati "u bogoljublju i čovjekoljublju, zlu vremenu usprkos, pa i onda kada se čini da Boga nema, da je umro, da je svijet prepustio noći zla, samomu Zlomu" (Duda).

28. NEDJELJA "C": ZAHVALNOST I NEZAHVALNOST Lk 17,11-19

U središte bogoslužja današnje nedjelje Crkva stavlja Lukin izvještaj o Isusovu izlječenju deseterice gubavaca s naglaskom da se samo jedan od njih, i to stranac, zahvalio na tako velikom Božjem daru. Starozavjetno čitanje, kao uvod u evanđeoski odlomak, uzeto je iz Druge knjige o kraljevima o izlječenju Naamana Sirca na zagovor proroka Elizeja. To je veoma prikladan uvod u Lukin izvještaj o čudesnom izlječenju deseterice gubavaca i nezahvalnosti što je češća pojava od zahvalnosti Bogu.

Današnji odlomak iz Lukina evanđelja dio je tzv. "Velikog" ili "Perejskog umetka" (Lk 9,51-18,14) u kome evanđelist opisuje Isusa na putu iz Galileje u Judeju preko Pereje. Za taj dio Luka koristi samo svoje izvore, ne oslanja se na Marka niti se podudara s Matejem. Zbog toga tumači Svetoga pisma, s pravom, u tom dijelu uočavaju Lukine specifičnosti među kojima ističu hvaljenje

Boga zbog njegovih veličanstvenih djela. Neki su upravo zbog toga Lukino evanđelje saželi ukratko kao "evanđelje hvale Bogu". U to se sasvim dobro uklapa današnji odlomak o izlječenju gubavaca.

Zahvaliti na iskazanom dobročinstvu u svagdanjem životu znak je lijepa odgoja ali i pravednosti. Osobito ako dobročinstvo nije ničim zaslužen. Zanimljivo da čitavo Sveto pismo stavlja hvaljenje i zahvaljivanje u središte odnosa čovjeka s Bogom, i to kao vrhunac očitovanja vjere. A na to se tako malo računa.

Zahvalnost o kojoj govori Sveto pismo mnogo je plemenitije i uzvišenije od običnog lijepog ponašanja. To je vrhunac vjerničkog izraza i odgovor na nezaslužen i preobilan Božji dar koji počinje stvaranjem i vrhunac doživljava u Kristovu spasiteljskom djelu. Počinje sviješću o ničim zasluženim Božjim darovima, potiče nutarnji zanos i oduševljenje i izvija se u radosno kliktanje hvala Bogu. To je temeljni vjernički odaziv što u drhtaju radosti i pobožna štovanja otkriva nešto od Boga, od njegove veličine i slave. Prema sv. Pavlu, poglavit je grijeh pogana u tome što Bogu nisu iskazivali ni slavu ni zahvalnost (usp. Rim 1,21). Osoba Krista Gospodina, njegove riječi i djela, objava su savršena zahvaljivanja Ocu u Duhu Svetomu.

Zahvaljivanje u Svetom pismu uključuje priznavanje Božjih djela, hvaljenje, slavljenje i blagoslivljanje Boga zbog toga. U Novom je zavjetu sve to ujedinjeno u izraz *euharisteo* čije je bogatstvo značenja nemoguće prevesti jednim izrazom jer uključuje sve prije rečeno a ostvareno u Kristu Isusu. To nam je veličanstveno sačuvano u svetopisamskim hvalospjevima u čemu prednjači upravo Lukino evanđelje. Knjiga Otkrivenja će proširiti to zahvaljivanje u dimenzije vječnoga života gdje zahvaljivanje postaje čisto hvaljenje u slavi, gledanje Boga licem u lice. A naše ovozemaljsko euharistijsko slavlje je predokus takva vječnog života.

Takvu je vrstu zahvalnosti Isus tražio od izlječenih gubavaca. Upravo takav stav je pohvalio kod zahvalnog Samarijanca. *Baci se nice k Isusovim nogama, zahvaljujući mu ... A gdje su ona devetorica? Ne nađe li se nijedan koji bi se vratio i podao slavu Bogu, osim ovog tuđinca?*

Prisjećajmo se toga često u životu kad doživimo nešto ugodno ali i neugodno. "Jedan Bogu hvala u časovima trpljenja vrijedi više nego sto Te Deuma u danima sreće", govorio je sv. Franjo Saleški. A na to se pripremajmo svaki put kad nas svećenik u misi potiče: *Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našem!*

29. NEDJELJA "C": USTRAJNA MOLITVA

Lk 18, 1-8

“Treba svagda moliti i nikada ne sustati!” Tim riječima Gospodin je potaknuo svoje učenike na potrebu ustrajnosti i potkrijepio to prisposodobom o ustrajnoj upornosti siromašne udovice pred nepravednim sucem. Jedino joj je oružje čvrsta vjera da je u pravu i ona se bori svim sredstvima da joj se to prizna i ostvari. Isus je izrekao ovu prisposodobu da ohrabri učenike i učvrsti im uvjerenje da će Bog uslišati njihove prošnje. Radosna će vijest postići svoj konačni cilj i ne treba se bojati trenutačnih nevolja kroz koje treba proći. Zbog toga ova prisposodoba zvuči kao riječ utjehe i ohrabrenja, ali ujedno i kao dar za koji se treba boriti.

Starozavjetnu podlogu evanđeoskom odlomku čini opis Mojsijeve zagovorne molitve za narod popraćene uzdignutim rukama prema nebu o čemu je ovisilo napredovanje naroda u borbi protiv neprijatelja. I sami smo bili svjedoci sličnih zagovornih molitava za vrijeme nedavno završena rata.

Isusovu preporuku kršćani su oduvijek najozbiljnije shvaćali i od samih početaka prakticirali. Opisujući život prvih kršćana, Djela apostolska bilježe da su bili “ustrajni u molitvama” i svakodnevno hrlili u Hram na molitvu.

Učitelji duhovnog života su razvijali navedenu Isusovu preporuku i na različite načine poticali kršćane na ustrajnu molitvu. Sv. Ivan Zlatousti piše: *Molitva je razgovor s Bogom i najveće je dobro. Ona je, u stvari, intimno zajedništvo i drugovanje s Bogom. Kao što se tjelesne oči, gledajući svjetlost, rasvijetle, tako i dušu koja je usmjerena na Boga, rasvijetljuje neizreciva svjetlost molitve, kad ta molitva nije iz običaja nego izlazi iz samoga srca.* (Homilija VI, PG 64,462). Molitva je, dakle, svjetlo što rasvijetljuje dušu i već ovdje na zemlji predujam onoga što ćemo postati u vječnom životu: motritelji Boga izravno licem u lice.

Sv. Augustin prisposodobu o potrebi neprestane molitve tumači ovako: *Moliti neprestano ne znači uvijek klečati ili dizati ruke u molitvi. Postoji i druga molitva, ona nutarnja, a to je tvoja želja. Ako je tvoja želja trajna, trajna će biti i tvoja molitva. Onaj koji želi Boga i njegov počinak, taj pjeva i moli srcem i onda kad jezik miruje. Onaj koji ne želi, može vikati koliko hoće, za Boga je nijem.* (En. in Ps 37,14).

Do konačnog ostvarenja obećanja Božjih treba ustrajati na Božjem putu. Formula koja garantira uspjeh najbolje je izražena geslom sv. Benedikta: *Ora et labora – Moli i radi!* Ispreplićući to

dvoje u svagdanjem životu, tkajemo sag po kome se stiže u nebo. I ne zaboravimo da smo sljedbenici Isusovih učenika koji su za sebe i za nas molili Učitelja: *Nauči nas moliti!* I Gospodin nas je poučio da ćemo preko poniznih prošnja i ustrajne prakse naučiti pravu i Bogu ugodnu molitvu što prožima sav život i djelovanje.

To treba biti hrana naše vjere i čvrsto sidro nadanja da ćemo se naći u društvu izabranih koji dan i noć vape Bogu. Isusova upitna opomena: *Kad Sin čovječji dođe, hoće li naći vjere na zemlji?* trajno je upozorenje svima da nema prave molitve bez čvrste vjere. Zbog toga, moli i radi da budeš spreman stati pred Sina čovječjega.

30. NEDJELJA "C": FARIZEJ I CARINIK Lk 18, 9-14

"Tko se uzvisuje, bit će ponižen; tko se ponizuje, bit će uzvišen!" Tim riječima završava današnje evanđelje što nam još uvijek odzvanja u ušima. Toliko smo puta čuli te evanđeoske riječi da nas više i ne uznemiruju niti izazivaju na dublje promišljanje. A trebale bi. Jer, o bitnome je riječ ne o nečem sporednom. Evanđelist bilježi da je Isus prisposobu o molitvi farizeja i carinika upravio *nekima koji se pouzdavahu u sebe misleći da su pravednici, a druge podcjenjivahu*. Stavljajući Lukin odlomak u bogoslužje današnje nedjelje, Crkva nas opominje da ti "neki" nisu nestali sa scene nego da farizejski duh i dalje živi i da mu se treba suprotstavljati.

Smjer nam je zacrtan u prvom svetopisamskom čitanju iz knjige Sirahove gdje nam je jasno pokazano kakve molitelje Bog želi i uslišava. Jedino što vrijedi pred Bogom, to je *srce skrušeno i ponizno*. Ono se češće susreće kod ljudi koji su potlačeni, odbačeni, hendikepirani. I Bog je uvijek na njihovoj strani.

Sučeljavanjem dvaju suprotnih likova, od kojih je jedan pozitivac a drugi negativac, Isus nas poučava ispravnom stavu prema Bogu što se najočitije pokazuje u molitvi. Negativac je oholi farizej koji sve pouzdanje stavlja u svoje sile i stvarno se i ne moli Bogu nego sebe hvali a druge prezire. Augustin o tome veli: *Tražimo li u farizejevim ustima samo jednu riječ što sličići molitvi, nećemo je naći. Uzišao je da moli, a završio je hvaleći samoga sebe i napadajući carinika*.

Pozitivac je carinik koji je antipod nadutom farizeju. U Isusovo vrijeme carinik je bio omraženo zanimanje, uzorak pokvarena i korumpirana čovjeka. Nije primjer čovjeka koji bi se mo-

gao pohvaliti uzornim ponašanjem, ali zbog iskrena priznanja i ponizne molitve Bogu, odlazi opravdan. Karl Barth o tome veli: *Dva čovjeka stoje u Hramu, obojica pred licem Božjim. No, moli samo onaj koji sve traži od Boga. A kod Boga sve traži samo onaj koji kod sebe ne traži ništa.* Ta dva suprotna stava pred Bogom lijepo je opisao sv. Augustin: *Uznosiš li se pred Bogom, on – nedostižan – još više uzdiže svoje prijestolje. Silaziš li u svoju malečnost, on sâm prilazi k tebi.*

Jalovost farizejskog stava pred Bogom životno je iskusio sv. Pavao, koji je i sam bio revan farizej i poklonik striktnog vršenja zakona u koji je polagao nadu svoje pravednosti pred Bogom. Kad mu je Bog otvorio oči, prestao je tražiti *svoju pravednost koja dolazi od zakona* i počeo tragati za pravednosti što dolazi po vjeri u Krista i nije prestao do konca ovozemaljskog života.

Luka je planski prisposobu o farizeju i cariniku stavio u kontekst vjere o kojoj govori prije i poslije prisposobe završavajući opomenom: *Tko ne primi kraljevstva Božjega kao dijete, u nj neće unići.* Zbog slična je razloga upozoravao svoje učenike da se čuvaju *kvasca farizejskoga.* To je lažna pravednost koja čovjeka zatvara i onesposobljuje za nužno primanje opravdanja od Boga.

Za kraj počujmo sv. Augustina: *Zamijetili smo suprotnosti između farizeja i carinika, sada čujmo presudu. Slušali smo ohola tužitelja i ponizna krivca, sada slušajmo suca ... Farizej se oholio svojim dobrim djelima, carinik se ponizivao zbog svojih zlih djela. Bogu se sviđjela poniznost u zlim djelima, a nije mu se sviđjela oholost u dobrim djelima... Evo presude: Svaki koji se ponizuje bit će uzvišen, a koji se uzvisuje ponižen!*

SVI SVETI: BITI NA "TI" S ONOSTRANOŠĆU

"Vidjeh veliko mnoštvo koje nitko nije mogao izbrojiti, iz svakoga naroda, puka i jezika" (Otk 7,9). Tim riječima sv. Ivan Evanđelist opisuje svoje viđenje raspleta konačne drame čovječanstva. Te nam riječi doziva u pamet majka Crkva danas na svetkovinu Svih svetih kako bismo dublje uronili u otajstvo povezanosti nas živih s onima koji su već prešli prag vječnosti.

Potaknuti današnjim bogoslužjem, s pravom, postavljamo pitanja: Tko sačinjava to mnoštvo o kome govori sv. Ivan a Crkva nam to naviješta u današnjem bogoslužju? Jesmo li mi živi već ovdje na zemlji povezani s njima? I kao najvažnije: Kako se dolazi u to društvo?

Kad ispovijedamo svoju vjeru moleći *Vjerovanje*, mi - između ostaloga - ispovijedamo da vjerujemo u *općinstvo svetih*, zajedništvo svetih. Danas je prigoda da malo više i bolje upoznamo to što vjerujemo. Na pitanje "tko su ti sveti" koje danas slavimo, odgovara prvo svetopisamsko čitanje koje smo malo prije čuli. To je mnoštvo koje nitko ne može izbrojiti a sačinjavaju ga pravednici iz svih naroda i krajeva svijeta koji su u svom životu živjeli po Božjim zapovijedima, dostojno ljudskog života pripadajući na taj način narodu Božjemu.

Naš narod ima veoma mudru izreku: *Nikoga ne proglašavaj svetim prije smrti!* Tu se krije stoljetna mudrost stvorena na temelju iskustva, da čovjek za života može opozvati i promijeniti način života i okrenuti po zlu. Zbog toga treba pričekati kraj njegova života kako bismo bili sigurni da je ostvario ono što Isus traži od svojih sljedbenika: *"Tko ustraje do kraja, taj će se spasiti!"* Zbog toga Crkva slavi uspomenu na pojedine svoje svece na dan njihove smrti i to naziva rođendan za nebo.

Time smo naznačili vjeru u povezanost živih i mrtvih. Onima koji su sumnjali u povezanost živih na Zemlji i već proslavljenih na nebesima, sv. Bernard odgovara ovako: *"Zar duše kad dođu u nebo otvrdnu ili izgube pamćenje ili nam više nisu odane? Širina neba, braćo, ne stiska nego raširuje srce, ne briše već pojačava uspomene, ne suspreže već razvija čuvstva."*

Zbog toga, mi se možemo i trebamo utjecati nama dragim osobama s kojima smo bili povezani u ovom životu a oni su već prešli u nebesku slavu. I to, barem jednako, ako ne i više nego službeno proglašenim svecima. Današnja svetkovina Svih svetih je prigoda da to obnovimo i pojačamo. Jer, kako reče glasoviti teolog Karl Rahner, veliko je dostojanstvo vjernika biti "na Ti" s onostranošću.

Kad u crkvi slavimo svece onda mi dajemo čast Bogu koji je jedini svet i čija je milost našla pogodno tlo kod tih velikana duha da je sjemenka mogla izrasti u snažno stablo koje je posvjedočilo neizmjernu moć Božjega djelovanja koje i u slabim i krhkim stvorenjima izvodi veličanstvena djela.

Bog nam u životu svetaca pruža primjer za nasljedovanje. Mnogi su znani i neznani sveti ljudi postigli stupanj savršenstva razmišljajući o primjerima svetaca prema ustaljenom receptu: *Kad su mogli toliki i toliki zašto ne bih i ja pokušao.* A ostvareni primjeri puno su privlačniji i djelotvorniji od najsladših riječi. Stari su Latini govorili: *Verba volant exempla trahunt* - Riječi lete a primjeri privlače.

I odgovor na praktično pitanje: Kako stići u društvo svetaca koje danas slavimo? Odgovor nam pruža današnji odlomak iz petog poglavlja Matejeva evanđelja, koje donosi Kristov manifest poznat kao "Govor o blaženstvima". Tu je sažetak vesele vijesti što ju je Isus donio na svijet i koja je jasan putokaz u sreću i osmišljenje života. Blago onome tko u ovozemaljskom životu provodi pravila i upute Isusova manifesta. Već je započeo živjeti vječnost.

DAN MRTVIH: *SIDRO NADANJA*

Danas, kada se okupljamo na grobovima dragih pokojnika da iskažemo poštovanje prema onima s kojima smo u životu bili povezani, dobro je prisjetiti se da ni mi nismo zauvijek nego smo samo na prolazu ovozemaljskim životom. Zbog toga nam je potrebno dozvati u pamet Isusove riječi zapisane u Lukinu evanđelju: "*Neka vam bokovi budu opasani i svjetiljke upaljene, a vi slični ljudima koji čekaju svoga gospodara kad se vraća sa svadbe da mu odmah otvore čim stigne i pokuca*" (Lk 12, 35-36.) Isus je uputio te riječi svojim učenicima a preko njih i nama ovdje okupljenima. Jer, sve molitve za pokojne pribavljaju duhovnu korist pokojnicima ali i pojačavaju nadu i utjehu nama živima i potiču nas na dostojnije življenje.

Svaka smrt popunjava naš osobni nekrologij u koji upisujemo imena nama bliskih i dragih ljudi. A pohodi grobljima oživljavaju uspomene i bude nadu u ponovni susret u vječnom životu. U svakom susretu sa smrću i grobljem trebamo nasljedovati našega Gospodina koji je iskreno plakao kada se susreo sa smrću prijatelja Lazara i znojio krvavim znojem u Maslinskom vrtu kada se našao pred vratima vlastite ovozemaljske smrti.

Zbog toga s pravom kažemo da su tuga i čemer sastavni dio svake smrti. Ali, to je samo jedna strana smrti, a ne i njezina cjelokupna zbilja. To je naličje smrti, njezina tamnija strana. No, postoji i druga strana smrti koju je Isus ispisaio svojom smrću i uskrsnućem a nama je prenesena u Svetome pismu i življenoj predaji. To je navještaj o smrti koja je slomila svoj žalac i izgubila pobjednički stijeg (1 Kor 15, 54). Zbog toga naša vjera u Krista uskrsloga i nada u naše osobno uskrsnuće svijetla je strana tamnoga naličja smrti.

To je veliko otajstvo koje nam je u Svetome pismu prikazano u slikama i prisporodobama od kojih su dvije iz svakodnevnoga života najčešće i najjasnije. Prva nam prikazuje smrt kao *rađanje*. Isus u Ivanovu evanđelju (16,21) prisporodobljuje ovozemaljski život

s iščekivanjem rađanja djeteta iz majčina krila. Rađanjem što ga prate porođajne boli i muke, plač zbog napuštanja ugodna majčina krila na koje je dijete naviklo i strah od neizvjesnosti koja dolazi. Ali, rađanje završava s radošću novoga života i s iskustvom drugoga i kvalitetnijega oblika življenja. Život koji je bio skriven u majčinu krilu, rađanjem dolazi na svjetlo dana pa boli koje ga prate idu u drugi plan.

U drugoj slici Isus kaže da je smrt *krštenje*. U toj metafori je najavljavao vlastitu smrt kao vrata kroz koja je trebao ući u nebo (Lk 12,51). Sveti Pavao je cjelokupno otajstvo kršćanskoga života satkao ispreplićući smrt i krštenje. *“Kršteni smo u smrt njegovu”* uzvikuje u poslanici Kološanima (2,12) da bi u Poslanici Rimljanima bio još izričitiji: *“Krštenjem smo zajedno s njime ukopani u smrt, da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života”* (6,4).

Time naša vjera doprinosi rasvjetljavanju tamnog naličja smrti i upravlja nam pogled u život onkraj groba i u potpuno uskrsnuće na koncu vremena. I upravo nam otuda dolazi odsjaj na sve tmice ovozemaljskog življenja i jedino za tu hridinu možemo učvrstiti sidro naših nadanja. Taj otajstveni ukop u smrt Kristovu po krštenju, i vjera u iščekivano uskrsnuće na život vječni, zapečaćena je Kristovom krvnom žrtvom na Kalvariji što mi sakramentalno uprisutnjujemo svetom misom.

Našu vjeru hranimo molitvom koja je osobito lijepo izražena u psalmima, kao na primjer: *“Ti nećeš, Gospodine, ostaviti dušu moju u podzemlju ni dati da pravednik tvoj trulež ugleda”* (Ps 16,10). Ili na drugom mjestu: *“Pa da mi je i dolinom smrti proći, zla se ne bojim, jer ti si sa mnom”* (Ps 23,4).

U tom svjetlu promatramo život i smrt naših pokojnika za koje s pravom molimo: *“Gospodine Bože, ne daj da se izgubi išta od njihovih ovozemaljskih napora. Ono što su živjeli i činili neka doprinese dobrobiti ovoga svijeta... Obasjaj ih, Gospodine, licem svojim i mir im udijeli!”* – Amen.

31. NEDJELJA “C”: SPAS IZGUBLJENIH
Lk 19,1-10

“Došao sam potražiti i spasiti izgubljeno”. Te riječi zaključuju odlomak današnjega evanđelja po Luki, ali to je i zaključak cjelokupne Isusove poruke koju je ljudima očitovao svojim riječima i djelima.

Navedeni evanđeoski odlomak i cjelokupno bogoslužje današnje nedjelje sasvim se lijepo uklapaju u pobožni ugođaj Dušnoga dana i završetka liturgijske godine kad nam Crkva usmjerala pogled na posljednje stvari svijeta i ljudi te konačan rasplet na Posljednjem sudu.

Današnje nam bogoslužje na svoj način doziva u pamet ono što je sv. Pavao sažeto izrazio kad je rekao: *“Bog hoće da se svi ljudi spase!”* (1 Tim 2,4). To znači da Bog želi da se spase i najveći, i najtvrdokorniji grešnici. I njima je Bog spreman *“progledati kroz prste”*, kako smo čuli u današnjem prvom čitanju iz Knjige mudrosti.

340

Točno je da Bog želi da se svi ljudi spase, ali je također istina i ono što je rekao sv. Augustin: *“Bog te stvorio bez tebe, ali te ne želi spasiti bez tebe.”* Drugim riječima rečeno, naša je vječna sreća i spasenje povezano uz naš pristanak na suradnju s Bogom. To je vesela vijest svakome od nas. Učitelji duhovnoga života ističu da će naša radost u nebesima biti i zbog toga da smo i mi sami, barem nešto, doprinijeli svome vječnome spasenju.

U tome nam je primjer i uzor Zakej, carinik u gradu Jerihonu koji se smjestio na ulazu u Jordansku dolinu u blizini rijeke Jordana i Mrtvog mora. Tu se i danas vide najstariji na svijetu poznati ostaci gradskoga naselja stari osam tisuća godina. Jerihon je bio važno prometno središte na putu od Arabije prema Palestini i Egiptu. Tu je redovito bila carinarnica gdje se ubirao porez od prolaznika i trgovaca. Utjerivači poreza, od kojih je jedan bio i rastom sitni Zakej, bili su veoma omražen soj ljudi. Nije bio rijedak slučaj da su ubirali i više nego je bilo propisano, kao što to u današnjem evanđelju Zakej i priznaje. Zbog toga se na carinike primjenjivala grčka izreka: *Pantes telonai, pantes harpages = Svi su carinici grabežljivci.*

Upravo zbog tako raširena mišljenja, Isus na konkretnu primjeru pokazuje da ni njima nisu zatvorena vrata nebeska, samo ako to sami žele i promijene način življenja. Prošle smo nedjelje slušali kako je Isus postavio za uzor poniznu molitvu jednoga takva grešnog carinika, a danas je u središtu Zakej kojega Isus izdvaja iz mnoštva koje se tiskalo oko njega da ga vidi i naviješta spasenje njemu i njegovoj kući. Drevna Crkvena predaja, a prenosi je Klement Aleksandrijski (Stromata, IV, 6,35), svjedoči da je Zakej kasnije postao biskup u Cezareji.

Ova simpatična zgoda sa Zakejom puna je vesela navještaja nade i pouzdanja u Boga koji ne napušta grešnika. Teolog Jeremijas o tome veli: *“Mi koji smo od djetinjstva upućeni u Evanđelje,*

ne možemo sebi predočiti koliku je revoluciju svake pobožnosti za ljude tada značilo to što Isus naviješta Boga koji želi imati vezu s grešnicima.”

Isus je to pokazao na Zakeju, ali i na Petru, Mateju i Pavlu. To je poruka i nama, i jako sidro nade da će Isus biti naš izabrani gost. Sveta gozba na kojoj sudjelujemo i u ovoj svetoj misi predokus je vječne gozbe na nebesima s Kristom proslavljenim i svima svecima. Dao Bog da se to ostvari i na svakome od nas.

32. NEDJELJA "C": SINOVI USKRSNUĆA Lk 20, 27-38

341

“Oni koji se nađu dostojni drugoga svijeta i uskrsnuća, niti se žene niti udavaju”. Tim riječima Isus zaključuje raspravu sa saducejima o uskrsnuću mrtvih, a evanđelist Luka to stavlja u posljednje razdoblje Isusova ovozemaljskog života koji je obilježen konačnim prekidom s religioznim i političkim strujama židovskoga društva. A što se više približava kraj liturgijske godine, Crkva nas sve češće potiče na razmišljanje o “posljednjim stvarima” čovjeka kojima je uskrsnuće od mrtvih vrhunac i cilj. U tom kontekstu trebamo češće i ozbiljnije razmišljati i govoriti o uskrsnuću od mrtvih i životu nakon smrti.

Pitanje su postavili saduceji, *koji niječu uskrsnuće*, pričom stvorenoj na temelju propisa leviratskog zakona po kome je brat preuzimao udovicu svoga brata da mu podigne potomstvo. Saduceji, kao vjerski minimalisti, ismijavali su vjeru u vječni život i uskrsnuće izjednačavali s produživanjem potomstva ovdje na zemlji. Isus koristi priliku da njih i nas pouči da vječno blaženstvo nije produžetak i usavršavanje zemaljskih užitaka, jela, pića i prokreacije. Drugi život je zaista drukčiji život, kvalitativno različit od ovozemaljskoga. Isus će reći da su *sinovi uskrsnuća anđelima slični*. To nikako ne znači da će se ovozemaljske veze zaboraviti i potpuno prestati u vječnom životu. One će postojati i dalje, ali na produhovljen, savršeniji način, nama ovdje nepoznat.

Inače, u objavi imamo malo podataka o tome *kakav* će biti vječni život. Naglasak je na vjeri *da će biti*. Pavao ističe da *oko nije vidjelo, uho čulo niti u čovjekovo srce uđe što je Bog pripremio onima koji ga ljube* (1 Kor 2,9). Ulazak u to približava nam slikom sijanja sjemena: *Sije se u raspadljivosti, uskršava u neraspadljivosti; sije se u sramoti, uskršava u slavi; sije se u slabosti, uskršava u snazi; sije se tijelo naravno, uskršava tijelo duhovno* (1 Kor 15, 42-44).

Radi se zaista o bitnim pitanjima pred kojima ne ostaje ravnodušan ni jedan čovjek. Teško možemo zamisliti takva nevjernika koji bi bio uvjeren da je sa smrću sve izgubljeno, i zauvijek. To nam svjedoči i vječno popularna tema o životu poslije smrti što se svako malo vremena ponovno pojavi kao hit. Trud da barem ime ostane besmrtno ideal je mnogih umjetnika, vojskovođa, mislilaca. To je bližedo izdanje čežnje za vječnim životom.

Raspravljajući o smislu čovjekova života i smrti, Drugi vatikanski sabor poručuju: *Zagonetka ljudskog položaja dostiže vrhunac pred licem smrti. Ne muči čovjeka samo bol i sve veći rasap tijela nego ga također, dapače još više, muči strah od ugasnuća za vazda. I po prirodnom nagonu svoga srca ispravno sudi kad s jezom odbija posvemašnje razorenje i nepovratno skončanje svoje osobe. Klica vječnosti što je u sebi nosi, nesvediva na samu materiju, buni se protiv smrti. Svi pokušaji tehnike, ma kako bili korisni, ne mogu smiriti tjeskobu čovjeka; naime, produženje biološkog trajanja ne može mu utaziti one želje za daljnjim životom koja je neodoljivo ukorijenjena u njegovu srcu. Dok je pred smrću nemoćno svako maštanje, Crkva, poučena božanskom objavom, tvrdi da je Bog stvorio čovjeka za blaženi cilj s onu stranu zemaljske bijede... i ujedno mu omogućuje da u Kristu bude u zajedništvu sa svojom preminulom braćom u nadi da su oni već postigli pravi život kod Boga. (GS 18).*

Pridružimo svoje molitve današnjoj popričesnoj misnoj molitvi da Bog na nas *izlije svoga Duha kako bismo ustrajali u pravom kršćanskom životu.*

33. NEDJELJA "C": KADA ILI KAKAV SUDNJI DAN? Lk 21, 5-19

"Učitelju, kada će se srušiti Hram i na koji se znak to ima dogoditi?" Tako su pitali učenici Gospodina kad je prorekao rušenje Jeruzalemskog hrama koji je u očima Isusovih suvremenika bio simbol vrhunca ljudskog umijeća, napravljen da vječno traje.

Kako je izgledao Jeruzalemski hram opisao je povjesničar Josip Flavije. *Sa svih strana obložen jakim zlatnim pločama, ljeskao se kad bi ga obasjale prve zrake izlazećeg sunca u najvatrenijem sjaju i zasljepljivao oči onoga koji ga je gledao tako da je morao okretati oči kao da gleda u samo sunce. A strancima koji su dolazili u Jeruzalem iz daljine se ukazivao kao snijegom pokriven brežuljak,*

jer tamo gdje nije bio pozlaćen, sjao je kao snijegom pokriven bijeli mramor. Stupovlje predvorja i svetišta nad svetištem tvorili su više od 12 m visoki mramorni bijeli stupovi, svaki istesan od jednoga kamenog bloka. Najglasovitiji žrtveni dar bio je veliki lozov trs iz čistoga zlata. Svaki grozd bio je veličine čovjeka.” (Židovski rat, V, 5,6).

Rušenje jednoga takva zdanja Isus je iskoristio kao prigodu da ljude upozori na prolaznost svega što su ljudske ruke napravile i da navijesti završetak ovoga svijeta i konačan sud koji smo prozvali Sudnji dan.

To je srčika bogoslužja današnje pretposljednje nedjelje u liturgijskoj godini, nedjelje neposredno pred svetkovinu Krista Kralja, dovršitelja i nagraditelja ljudske povijesti. Današnje bogoslužje nagoviješta taj posljednji dan kao znak vječnoga zapečaćenja čovjekova ovozemnog opredjeljivanja. Služi se potresnim slikama iz svagdašnjeg života: ratovi, potresi, neobični znakovi u svemiru, progoni pravednika. A sve to čini s nakanom da potakne slušatelje da hode Božjim putovima a ne skreću na stranputice.

Nažalost, ljudi su uvijek bili isti. Umjesto da se zanimaju i zapitaju *kako* žive, odnosno kako bi trebali živjeti, oni se zaokupljaju senzacijama i pitaju *kada* će se dogoditi najavljeni neobični znakovi. Isto se događa i do dana današnjega. Ljudi se i danas jako zanimaju za najneobičnije najave propasti svijeta, a malo o tome kako se pripremiti da ih taj trenutak ne iznenadi.

To je problem svakoga pojedinca, ali i čitave Crkve Kristove, zajednice konkretnih vjernika. I tu se događa neobičan paradoks: dok je Crkva u nevoljama, poteškoćama i progonstvima, redovito cvjeta, raste i širi se. Kad se smiri, prikloni se velikanima ovoga svijeta, slabi i brojčano i utjecajno. To nije iskustvo samo naših dana. O tome je već u 4. stoljeću pisao sv. Jeronim: *Crkva je kroz progone sve više rasla ... a kad je prišla ovozemaljskim knezovima, Crkva je postala manja.*

U tom svjetlu promatramo i upozorenja naših biskupa o problemima Crkve u suvremenom društvu. Zajedljivi i podmukli napadi na Crkvu nisu ništa novo niti nas trebaju osobito zabrinjavati. Već je Leon Veliki pisao: *Nema te okrutnosti koja bi vjeru što je izgrađena na otvorenoj mucu Kristovoj mogla pokolebati. Putem progona Crkva ne biva slabijom nego jačom.*

Ono što dušmani kraljevstva Kristova mogu uništiti samo je ljudski i prolazno u Crkvi. Kraljevstvo Kristovo počiva na vjeri, ufanju i ljubavi a ne na silama ovoga svijeta.

Neka nas današnje bogoslužje potakne na postojanost i ustrajnost u svagdanjem životu da bismo se našli među blagoslovljenima na Posljednjem sudu.

34. NEDJELJA "C": NEOBIČAN KRALJ
Lk 23, 35-43

U najsvečanijem trenutku svake svete mise, mi zajednički svečano ispovijedamo: *Tvoju smrt, Gospodine naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo, tvoj slavni dolazak iščekujemo*. I naglašavamo da je upravo to *tajna naše vjere*, sažetak svega što vjerujemo. A i svaki put kad molimo *Očenaš* vapimo: *Dođi kraljevstvo tvoje!* Mi, dakle, slavni Gospodinov dolazak iščekujemo. A zvali mi to Posljednji sud, Sudnji dan, Epifanija, Pojavak Kristov, svede se na isto: na koncu vremena pojavit će se Krist uskrsli i razlučiti dobre od zlih. I tada će biti kraj ovoga svijeta i preobrazba svega stvorenoga.

To je okvir sadržaja današnje svetkovine. No, već sâm naslov *Krist Kralj* asocira na nešto problematično. Jer, kraljevi i kraljevstva danas su još zanimljivi samo povjesničarima koji opisuju kada se neka dinastija izrodila ili neki prijestolonasljednik umoren. A ipak mi tako često molimo Boga: *"Dođi kraljevstvo tvoje,"* govorimo o kraljevstvu Božjemu i svetkujemo svetkovinu Krista Kralja. Je li to ostatak minule epohe ili žalopojka za dobrim starim vremenima? Ili samo zavaravanje neispunjenim iluzijama?

U Isusovu propovijedanju kraljevstvo Božje zauzima povlašteno mjesto. Kada je Ivan Krstitelj poslao učenike da pitaju Isusa je li on obećani Mesija, među ostalim oznakama svoga djelovanja Isus je poručio Ivanu: *"Siromasima se propovijeda kraljevstvo Božje."* Na Pilatova znatizeljna zapitkivanja Isus nije ništa odgovarao. Ipak, na pitanje je li kralj, dao je potvrđan odgovor. Ali da ga Pilat ne bi krivo shvatio, ne kaže: *"Moje kraljevstvo nije na ovome svijetu"*, nego: *"Nije odavde."*

Takvo su kraljevstvo naviještali starozavjetni proroci naglašavajući obećanje dano Davidu da će od njegova potomstva podići Mesiju koji će imati kraljevske attribute. Zaslijepljeni uskogrudnim egoizmom i promatrajući Boga samo kroz prizmu uskih nacionalnih pretenzija, stvorili su sliku političkog mesije i toga se nisu oslobodili do dana današnjega.

Ta svijest o ovozemaljskom političkom kraljevstvu toliko je bila ukorijenjena u srcima izraelskog naroda da se toga u potpu-

nosti nisu mogli osloboditi ni sami apostoli. Trebao je doći Duh Sveti da ih prosvijetli te da shvate kako je prijestolje Kristova kraljevstva grubo drvo golgotškog križa, kraljevska kruna od zaista neobična materijala, ulje pomazanja njegova vlastita krv, te kako će nakon izrugivanja umrijeti na svome čudnom prijestolju.

I nama je potreban dar Duha Svetoga da u Isusu raspetome i pokopanome vidimo kraljevsko dostojanstvo u toj perspektivi vrednujemo svoje postupke i vrijeme u kojemu živimo.

O tome kršćanski mistik i mučenik Dietrich Bonhoeffer zapisa: *“Svijetu u kojemu je uspjeh mjerilo i opravdanje svih stvari, lik osuđenoga i propetoga Krista je tuđ i u najboljem slučaju vrijedan sažaljenja. Nasuprot uspjehu, Bog na Kristovu križu pokazuje posvećenje boli, poniženja, neuspjeha, siromaštva, samoće, očaja. Ne kao da bi to imalo vrijednost u sebi, nego svoju dragocjenost dobiva po Božjoj ljubavi koja na sebe uzima sve kao sud.”*

Isus je pravilo života sazeo u jednu jedinu preporuku: *Tko želi biti moj učenik neka uzima svoj križ svaki dan i slijedi me!* Drugoga puta nema. Odnosno ima i drugih putova, ali svi oni vode u propast.

Govor o svršetku svijeta uvijek je zanimljiv i trajno aktualan jer se radi o konačnoj sudbini svakoga od nas. U povijesti je bilo utjecajnih ljudi koji su proricali točan datum svršetka svijeta. Osnivač adventista William Miller (+1849.) najavljivao da će propast svijeta biti 21. ožujka 1844. Ellen White (+1915.) adventistički je pokret pretvorila u adventizam sedmoga dana, naglašavajući poštivanje subote umjesto nedjelje očekujući skori Kristov dolazak i osnivanje njegova kraljevstva koje će trajati tisuću godina.

Za Jehovine svjedoke, kojima je osnivač Charles Russel razdoblje tisućugodišnjeg kraljevstva na zemlji od 1914. do 2914. presudno je za spasenje čovječanstva. No, 1914. godina nije donijela Kristovo kraljevstvo nego Prvi svjetski rat pa je Russelov nasljednik Rutherford pomakao Kristov dolazak najprije na 1918. pa na 1925. da bi se konačno pomirio s time da će to biti “uskoro”.

No, za nas je mnogo važnije i sudbonosnije znati *da će taj kraj doći* ali da sudbina svijeta i svakoga od nas nije prepuštena nekim neodređenim ili zlim silama nego je u rukama Božjim. Da bismo na Posljednjem sudu i mi mogli stati pred vječnoga suca Kralja svega stvorenoga, naučimo se preporučivati Gospodinu moleći poput golgotškog razbojnika: *“Gospodine, sjeti me se u svome kraljevstvu!”*